

Бажал Ю.М.
Національний університет
«Києво – Могилянська академія»,
д.е.н., професор, зав. кафедри економічної теорії

ІННОВАЦІЙНА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодні у світі дедалі більшого поширення набуває усвідомлення, що найважливішим результатом функціонування системи вищої освіти стає її спроможність генерувати інновації як комерціалізоване нове знання, що приносить дохід не тільки підприємствам, а й закладам вищої освіти (ЗВО), які брали участь у створенні цих інновацій [1]. Принципово новим аспектом такого управлінського бачення у порівнянні з традиційною концепцією участі університетів у процесі «трансферу технологій» як важливої проміжної ланки інноваційного циклу є залучення ЗВО до заключної стадії інноваційного циклу, коли інновація реалізується на ринку і приносить університету дохід з отриманої виручки як підприємницькій структурі. Концептуальна модель такого підходу отримала назву «потрійної спіралі» [2]. В літературі також вже закріпився новий термін – «академічний капіталізм», який також узагальнює зазначені нові тренди у впровадженні моделі «потрійної спіралі» в університетському менеджменті [3].

Як показує аналіз, в Україні інноваційний трансфер технологій завжди був слабким місцем національної інноваційної системи, яка недостатньо забезпечує комерціалізацію наукових досягнень і технологічних розробок. Причиною цього є як адміністративно-командна традиція управління українською освітньою і науковою сферою, так і підтримання управлінських організаційних форм, які обслуговують «лінійну» модель інноваційного циклу. Це призводить до значної невідповідності між наявною великою кількістю завершених наукових розробок та отриманих внутрішніх патентів і дуже низькою часткою їхньої комерціалізації, що пояснюється, з одного боку, тим, що власники патентів і результатів наукових розробок (науковці, викладачі, винахідники, підприємства й організації, особливо державні) не зорієнтовані на конкретні потреби підприємств, а з іншого боку – спостерігається дуже низький попит бізнесових структур щодо інноваційних розробок.

Проведені нами дослідження показали, що Україна значно відстає від сучасних світових трендів у розвитку взаємодії між ЗВО, про мисловістю, державою та науковими установами в контексті реаліза-

ції моделі «потрійної спіралі». Більше того, вивчаючи нормативні документи, які регулюють чи проєктують формат взаємодії бізнесу, держави і освіти в країні можна зробити висновок, що вони все ще знаходяться у форматі так званої «лінійної моделі» інноваційного менеджменту, коли стекхолдери цього процесу взаємодіють через певну трансакцію, коли локальні результати однієї стадії інноваційного циклу продаються (чи передаються) організаціям чи підприємствам, які інституційно діють вже у рамках іншої стадії інноваційного циклу. В результаті дуже часто така кооперація стекхолдерів інноваційного циклу із ЗВО не призводить до його завершення – появи повноцінної інновації, яка масштабно комерціалізована на ринку і таким чином впливає на економічний розвиток країни.

Статистичну ілюстрацію факту, що зазначена «лінійна модель» не виводить українські університети на завершені інновації, які могли би приносити університетам додатковий фінансовий ресурс, можна побачити з даних Таблиці 1, де представлена структура 210-ти українських вищих навчальних закладів (ЗВО) за кількістю отриманих протягом 2014-2015 років документів щодо авторських прав на такі об'єкти промислової власності: патенти, корисні моделі та промислові зразки. Ці три типи об'єктів відображують різні стадії інноваційного циклу, але не відображують його завершеність, бо тут відсутня стадія власне комерціалізації науково-технологічної розробки, яка стає справжньою інновацією тільки у разі успішного виходу на ринок і утворення відповідного ринкового доходу для творців цієї інновації.

Таблиця 1. Структура закладів вищої освіти (ЗВО) України за кількістю винаходів, корисних моделей та промислових зразків, свідоцтва на які були отримані в 2014-2015 роках (кількість ЗВО)

Кількість об'єктів промислової власності	Винаходи	Корисні моделі	Промислові зразки
> 100	2	20	0
70-99	0	12	0
40-69	7	15	0
10-39	26	37	0
1-9	47	29	3
0	128	97	207

Складено за джерелом: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=4017>

Відповідний аналіз за кількістю винаходів, корисних моделей та промислових зразків, свідоцтва на які були отримані ЗВО України у 2018 році у розрізі регіонів України представлений таблицею 2, дані якої також чітко свідчать, що найбільш наближена до комерціалізації стадія інноваційного циклу, яку представляють «промислові зразки», практично повністю відсутня в українських ЗВО.

Таблиця 2. Регіональна структура за кількістю винаходів, корисних моделей та промислових зразків, свідоцтва на які були отримані ЗВО України в 2018 році

	Разом	Винаходи	Корисні моделі	Промислові зразки
Київ і область	1137	266	866	5
Харківська	902	201	701	0
Дніпропетровська	342	76	266	0
Одеська	325	131	194	0
Львівська	314	47	267	0
Вінницька	240	18	222	0
Крим	222	42	180	0
Тернопільська	210	61	148	1
Донбас	190	30	160	0
Закарпатська	135	23	112	0
Рівненська	94	29	65	0
Сумська	92	21	71	0
Полтавська	90	22	68	0
Миколаївська	81	9	72	0
Запорізька	75	10	65	0
Черкаська	70	18	52	0
Херсонська	69	21	48	0
Закарпатська	68	23	45	0
Хмельницький	48	24	24	0
Волинська	39	4	35	0
Івано-Франківська	38	12	26	0
Житомирська	30	8	21	1
Чернігівська	16	9	7	0

Джерело даних: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=49&id=5924>

Сумарний потенціал інноваційної активності в галузі освіти і науки України може бути поєднаний саме в управлінському форматі моделі «потрійної спіралі». Причём, як показав проведений нами аналіз,

маємо значний наявний потенціал у розрізі різних видів економічної діяльності. Про це мало згадується при удосконаленні українського законодавства для стимулювання інноваційного розвитку країни. Більше уваги звертають на сферу інформаційно-комунікативних технологій, але Україна має набагато більший і ширший потенціал інноваційної діяльності, якому тільки треба створити інституційний канал для виходу на заключну стадію інноваційного циклу – комерціалізацію нових науково-технологічних знань, які поки акумулюються тільки у винаходах і корисних моделях.

Список літератури:

1. Романовський О. О. Феномен підприємництва в університетах світу: монографія. – Вінниця, Нова книга, 2012.
2. Бажал Ю. М. Розвиток інноваційної діяльності у знаннєвому трикутнику «державна-університетська-промисловість» // Економіка і прогнозування, 2015, №1, с. 76-88.
3. Slaughter, S., Rhoades, G. Academic Capitalism and the New Economy. Markets, State and Higher Education. – U.S.A.: The Johns Hopkins University Press, 2009.

Бойко І. С.

Національний університет

«Києво-Могилянська академія»

студентка факультету економічних наук,

спеціальність «Економіка», МП-2

АКТУАЛЬНІСТЬ ВЧЕННЯ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО ДЛЯ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сьогодні Україна перебуває на шляху становлення потужної економічної системи, за допомогою якої вона могла б вийти на шлях ефективних реформ та забезпечення гідних умов життя для кожної людини. Ми часто звертаємо погляд на іноземні моделі розвитку, забуваючи що їх успішність зумовлена іншими умовами та середовищем існування, в той час, як у нас були свої економічні моделі, які не поступаються іноземним і можуть послужити прикладом для інших. Саме тому зараз, у час становлення економічної системи України, актуалізується потреба відновлення історичної спад-